

# علمی - پژوهشی

# تحليل پارامتريك خيز تيرهاى بتن مسلح تحت بار انفجار

سید احمد حسینی <sup>۱</sup>\*، محمدحسن نجفی الموتی <sup>۲</sup> ۱- استادیار، ۲- کارشناس، دانشگاه صنعتی مالکاشتر (دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۲۸، پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۲۰)

#### چکیدہ

جهت رفع طولانی شدن فرایند تحلیل و طراحی سازه های بتنی در برابر بار انفجار و ارائه یک روش سهل الوصول و مستقیم برای محاسبه پاسخ تیرهای بتنی در برابر این بارها، از روش تحلیل دینامیکی یک درجه آزادی برای تحلیل این نوع سازه و محاسبه خیز آن استفاده شده است. بارگذاری انفجار بهصورت نمایی و رفتار سازه بتنی بهصورت کشسان خمیری معادل به کاررفته است. سپس با استفاده از دو پارامتر مدتزمان تداوم بارگذاری و زمان رسیدن به انتهای ناحیه کشسان جهت تعیین محدوده پاسخها، حالتهای مختلفی برای محاسبه معادله پاسخ و تعیین خیز حداکثر تیر بتنی در نظر گرفته شده است. با تحلیل تئوریک SDOF معادلات حرکت محدودههای مشخص شده، در نهایت پاسخهای پارامتریک تیرهای بتنی در برابر بار انفجار به دست آمد. با مقایسه خروجی این روابط با نتایج تستهای آزمایشگاهی، مدل اجزا محدود و روابط دستورالعمل O2-3400 از دقت روش پیشنهادی اطمینان حاصل شده است. با انجام تحلیلهای مختلف در شرایط محالف بارگذاری و خصوصیات مختلف سازهای، مشخص شد که دقت روش پیشنهادی در محاسبه خیز تیرها، بالای ۸۰٪ است.

كليدواژهها: تير، بتن مسلح، انفجار، خيز، تحليل يک درجه آزادی، UFC 3-340-02

# Parametric Analysis of Reinforced Concrete Beams Under Blast Load

**S. A. Hosseini<sup>\*</sup>**, **M. H. Najafi Almoti** Malek Ashtar University of Technology- Iran (Received: 2022/12/19; Accepted:2023/04/09)

#### Abstract

In order to resolve long analysis and designing process and providing an easy and accessible method for calculating the response of concrete beams to explosion load, the dynamic analysis method for one degree of freedom system has been used to analyze this type of structure and its deflection. The explosive load is used exponentially and the behavior of the concrete structure is considered as elasto-plastic equivalent. Then, using two parameters of load duration and time to reach the end of the elastic region to determine the range of responses, different modes have been considered to calculate the response equation and determine the maximum deflection of the concrete beam by theoretical analysis of SDOF equations of motion for the specified ranges, and finally the parametric responses of concrete beams to the explosion load were obtained. By comparing the output of these relationships with the results of laboratory tests, the finite element model and the relationships of the UFC 3-340-02, the accuracy of the proposed method is ensured. By performing different analysis under different loading condition and different structural properties, it was found that the accuracy of the proposed method is above 90%.

Keywords: Beam, Reinforced Concrete, Blast, Deflection, Single Degree of Freedom, UFC 3-340-02.

\*Corresponding Author E-mail: hoseini@mut.ac.ir

#### ۱. مقدمه

بعضی از سازهها نیاز به طراحی تحت بار انفجار دارند که در صورت عدم طراحی تحت این بارها دچار خسارت زیادی خواهند شد که از آن جمله میتوان به ساختمانهای مهم دولتی، تأسیسات حساس پتروشیمی و نظامی اشاره کرد. به همین علت برای چنین سازههایی مطلوب است روشهای طراحی ارائه گردد تا سازهها به مقاومت لازم برای مقابله با چنین بارهایی برسند. با درنظر گرفتن مطالب اخیر میتوان به اهمیت طراحی سازه در برابر انفجار پی برد. سازههای بتن مسلح از پرکاربردترین سازههای مقاوم در برابر انفجار میباشند. رفتار بتن مسلح در بارگذاری انفجاری، پیچیده و غیرخطی است.

اگرچه رفتار تیر بتن مسلح در بارهای بسیار کم، خطی و کشسان است؛ اما با افزایش بار، ترکهای خمشی در محل لنگر خمشی حداکثر و در وجه کششی ظاهر شده و باعث کاهش سختی تیر می شود. سرانجام میل گردهای کششی تسلیم و منحنی بار - تغییر مکان تیر تقریباً افقی خواهد شد. این نوع گسیختگی به گسیختگی خمشی معروف است و معمولاً گسیختگی نرمی بوده و با تغییر شکل نسبتاً زیاد همراه است. برحسب مقدار ماده منفجره و فاصله آن، نوع سازه بتنی، وضعیت تکیه گاهها، چگونگی، نسبت تسليح و... پاسخ اين سازهها در برابر انفجار متفاوت خواهد بود. باتوجهبه موارد فوق و روند طولانی تحلیل و طراحی سازههای بتنی در برابر بار انفجار، تعیین و تخمین میزان تأثیر هر یک از پارامترهای مؤثر در برآورد پاسخ انفجاری این سازهها امری دشوار و ناملموس است. جهت رفع این مشکل و ارائه یک روش سهل-الوصول و مستقیم برای محاسبه پاسخ تیرهای بتنی در برابر بار انفجار، از روش تحلیل دینامیکی یک درجه آزادی برای تحلیل این سازه و محاسبه خیز آن استفاده شده است.

روش تحلیل دینامیکی یک درجـه آزادی ابتـدا در سـال ۱۹۴۶ در دستورالعمل US EM 1110-345-405 ارائه شد و سـپس در سـال ۱۹۶۵ در دستورالعمل TM5-855-1 بازنگری شـد [۱]. ایـن روش برای تمام اعضای ساختمانی مانند شیشهها [۲]، سازههای بنـایی [۳] و دالها [۴] وجود دارد. این روش در کتاب بیگ که یک نقطه عطف برای حل این نوع مسائل است، مطرحشده است. بیگ [۵] با استفاده از روش عددی «شتاب متوسط» طیفی از پاسـخها را با درنظر گرفتن نمودار فشار – زمان به صورت مثلثی بـه دسـت آورد. واتسون [۶] در کتابش با تأیید روش بیـگ بیـان کـرد کـه پاسـخ محیح با دانستن شکل صحیح نمودار فشار – زمان رابطهٔ مسـتقیم دارد. بااین حال او همچون بیگ از شـکل مثلثی و رفتـار کشسـان خمیـری مـواد اسـتفاده کـرد. ایـن روش و ایـن فـرض بـا تمـام

یک سیستم یک درجه آزادی که جـزء ذاتـی ایـن روش هسـتند جوابـهای رضایتبخشی میدهند.

در دهه پنجاه، اطلاعات در این حوزه گسترش پیدا کرد و مدل کشسان – خمیری، مدنظر قرار گرفت. در یکی از اولین کارها سیلر و همکاران [۷] یک تیر با تکیه گاه ساده تحت بارگذاری آنی را بهوسیله سیستم یک درجه آزادی مدل کردند. آنها سرعت ابتدایی را بهصورت نصف یک موج سینوسی در نظر گرفتند.

در ادامه بروک و نیو مارک [۸] مسائل سازهای، دینامیکی زیادی را مورد تحقیق قراردادند. نیو مارک یکی از حامیان سرسخت روش مودال بود که توانست چندین رابطه را در حوزه مقاومت و سختی ارائه کند. یانگ و لاک [۹] بر روی اعضای بتنی پژوهشهایی را انجام دادند و توانستند با روش یک درجه آزادی مقاومت دینامیکی اعضای بتنی را که شامل اثرات نرخ کرنش بود را به دست آوردند. رانگ و لی [۱۰] یک مطالعه آماری روی تیرهای بتن مسلح تحت بار انفجار انجام دادند؛ در این مطالعه پاسخها با روش یک درجه آزادی غیرخطی و روش المان محدود مقایسه شد که نتایج تقارب خوبی را با همنشان داد.

سیمونز [۱۱] با مطالعه بر روی خیز تیرهای تحت ضربه شدید این نکته را دریافتند که پاسخهای حداکثر وابسته به ضربه کل و حداکثر فشار است. کارتا و استچینو [۱۲] در پژوهشی روشهای نظری برای پیشبینی شکست خمشی تیرهای بتن مسلح تحت بارگذاری انفجاری اقدام کردند. ایشان در این مقاله دو روش برای مطالعه تیرهای بتن مسلح تحت بار انفجار ارائه کردند. در روش اول تیر از طریق نظریه اولر – برنولی مدل می شود و در روش دوم، تیر به صورت سیستم یک درجه آزادی معادل سازی شده است. آنها در این مقاله روشهای تعیین شده را با نتایج آزمایشگاهی دیگر مقالهها و نیز نرمافزار اجزای محدود مقایسه کردند که نتایج حداکثر در زمان خرابی تیر را پیش بینی کند؛ از طرفی روش دوم دارای محاسبات ساده تر و کاربردی تر است.

استچینو [۱۳] با استفاده از نتایج آزمایشگاهی دیگر محققان، تیرهای بتن مسلح را با روش المان محدود مدل سازی و تحلیل حساسیت نموده و تأکید کردند لاغری، حداکثر بار و طول عضو مهم ترین پارامترهای تأثیرگذار بر رفتار تیرها بوده و مقاومت بتن و نسبت آرماتور تأثیر چندانی بر این رفتار ندارد. مطالعات زیادی در حوزه آزمایشگاهی [۱۴–۱۷] و شبیه سازی [۱۸–۲۰] انجام شده است. باوجود کارهای زیادی که در این حوزه انجام شده به خصوص در دستورالعمل 02-34-3-UI[۲1] برای خیز تیرهای بتنی رابطه مشخصی وجود ندارد و تنها خیز حداکثر آن را می توان از نمودارهای مربوطه به دست آورد. در این مقاله سعی شده است که با استفاده از روش تحلیل دینامیکی یک درجه آزادی غیر خطی روندی برای معادله خیز تیر در هر زمان تعیین شود.

**تحلیل دینامیکی غیرخطی:** در تحلیل دینامیکی سیستمهای یک درجه آزادی خطی فرض بر این است که:

- دامنهٔ تغییر مکان در مقایسه با ابعاد سازه بسیار کوچک است.
- رابطهٔ بین تغییر مکان و نیروی ارتجاعی (نیروی فنری) خطی است.
  - رابطهٔ بین میرایی و سرعت خطی است.
  - جرم سیستم نسبت به زمان تغییر نمی کند (ثابت می ماند.)

هرگاه برای یک سیستم یک درجه آزادی یکی از فرضیات فوق صدق نکند، رفتار سیستم را غیرخطی می گویند؛ بنابراین غیرخطی بودن رفتار سیستم می تواند به دلایل مختلفی صورت گیرد. در این تحقیق، رفتار غیرخطی از بعد مصالح [۲۲] موردتوجه قرار گرفته است.

تحلیل دینامیکی غیرخطی از بعد مصالح: هرگاه تنش ایجادشده در مصالح از تنش تسلیم بیشتر شود؛ در تحلیل دینامیکی سیستم باید رفتار غیرخطی را برای مصالح در نظر گرفت. در تحلیل دینامیکی سیستمهای یک درجه آزادی غیرخطی مصالح، برای سهولت در انجام محاسبات، اغلب منحنی نیرو – تغییر مکان به صورت ایدئال فرض می شود و به آن رفتار کشسان – خمیری کامل گفته می شود. در شکل (۱) نمودار ایده آل سازی شده دیده می شود.



 $x_m$  که در آن  $r_u$  مقاومت نهایی عضو ،  $x_e$  خیز قسمت الاستیک معادل و  $x_m$  خیز حداکثر است.

روشهای تحلیل دینامیکی: تحلیل دینامیکی را میتوان با سـه روش زیر حل نمود [۲۳]:

- روشهای عددی
- روشهای مبتنی بر ضربه
- نمودارهای طراحی برای بارگذاریهای ایدئال

### روشهای عددی

در این روش، انتگرال گیری از زمان صفر اعمـال مـیگـردد؛ بـدین صورت که زمان به چند بازه مجزا تقسیم میشود و در هر بـازه بـا برونیابی، پاسخ محاسبه میگردد.

روشهای مبتنی بر تکانش (ضربه)

در این روش بنا به تکانش پاسخها محاسبه می شود و خیز برای اعضای یک طرفه که فاقد ناحیه مقاومت پس از نهایی هستند از رابطه (۱) به دست می آید:

$$\frac{i_b^2}{2m_u} = r_u X_m \tag{1}$$

نمودارهای طراحی برای بارگذاری ایدئال

UFC مطابق دستورالعمل طراحی سازهها تحت انفجارات تصادفی، UFC مطابق دستورالعمل طراحی سازهها تحت انفجارات تصادفی، 240-02 پاسخ خمیری حداکثر یک سیستم کشسان خمیری تحت بار انفجار با میزان تغییر شکل حداکثر m و زمان رسیدن به این تغییرشکل یعنی  $t_m$  بیان میشود. بار انفجار با مقدار عداکثر آن P و مدت تداوم T تعریف می گردد. یک سیستم کددکثر  $x_E$  میدرجه آزادی معادل نیز با مقاومت نهایی  $r_n$ ، خیز الاستیک  $x_E$  و پریود طبیعی  $T_N$  معرفی می شود. نمودارهای پاسخ بی بعد با ترسیم نسبت شکل پذیری $\frac{m}{2}$  و  $\frac{T}{T}$  تشکیل میشود. نمودارهای پاسخ (۲) ترسیم نسبت شکل پذیری $\frac{m}{2}$  و مثلثی انفجاری، در شکل (۲) می شود. نمودار پاسخ برای بار مثلثی انفجاری، در شکل (۲) می شود. نمودار پاسخ برای بار مثلثی انفجاری، در شکل (۲).



**شکل ۲**. پاسخ حداکثر سیستم کشسان خمیری یک درجه آزادی تحت بار مثلثی [11]

# ۲. روش تحقیق

منحنی نیرو – تغییر مکان برای تسریع در انجام محاسبات معمولاً بهصورت ایدئال فرض میشود که اجازه میدهد تعیین پاسخ سیستم یک درجه آزادی غیر خطی به روشهای کلاسیک حل معادلات دیفرانسیل امکان پذیر باشد و با به دست آوردن تابع مناسب بار انفجار، رفتار سازه و حل معادلات دیفرانسیل متناظر آنها، میتوان پاسخ مناسبی برای تغییر شکل سازه در نظر گرفت.

#### 1-۲. معادله موج انفجار

هنگام وقوع انفجار و با درنظر گرفتن شرایط ایدئال فشار یک نقطه در چند میلی ثانیه به حداکثر مقدار خود میرسد و سپس با یک نرخ نمایی کاهش می ابد تا به فشار محیط و گاهی اوقات به فشار کمتر از محیط (مکش) برسد [۲۴].

کاهش نمایی نمودار فشار – زمان معمولاً با معادله فریدلندر نمایش داده میشود. این معادله را میتوان بهصورت رابطه (۲) ارائه نمود.

$$p = p_r \left(1 - \frac{t}{td}\right) e^{-b\frac{t}{td}} \tag{(7)}$$

این موج انفجار گاهی اوقات با تکانش مثبت شناخته می شود که مربوط به سطح زیر نمودار فشار – زمان است.

$$ir = \int_0^{td} p_r(t)dt = p_r td \left[\frac{1}{b} - \frac{(1 - e^{-b})}{b^2}\right]$$
(7)

ضریب b یک پارامتر بدون بعد است و نرخ کاهشی فشار را بیان می کند. مقدار این ضریب بر اساس فشار رویداد یا فشار بازتابی متفاوت است.

#### ۲-۲. بهدست آوردن معادلات

با بهدست آوردن تابع انفجار، می توان معادلات خیز مربوط به تیر بتن مسلح را به دست آورد. رفتار سازه به صورت کشسان خمیری و تابع بارگذاری به صورت نمایی خواهد بود. مرز این دو حالت، زمان  $t_a$  و  $t_a$  است؛ بنابراین برای به دست آوردن معادلات، این دو پارامتر مقایسه خواهند شد؛ لذا دو حالت وجود دارد:

الف) حالت t<sub>e</sub><t<sub>d</sub>: مدتزمان بارگذاری، بیشتر از مدتزمان رسیدن به انتهای محدوده کشسان است (شکل ۳).

 $\begin{array}{c|c} \mathsf{Pr} \\ \mathsf{r}_u \\ \\ \mathsf{t}_e \ t_d \end{array}$ 

**شكل ۳.** رفتار سازه وقتى t<sub>e</sub><t<sub>d</sub>

در حالت t<sub>e</sub><t<sub>d</sub> با توجه به شکل (۳)، پاسخ تیر در یکی از حالت-های زیر اتفاق خواهد افتاد:

 $\left[1\right)M\ddot{U} + KU = \mathsf{P}_{\mathsf{r}}(1 - \frac{t}{t_d})e^{-b\frac{t_d}{t_d}} \to t_m < t_e < t_d$ 

$$\begin{cases} 2)M\ddot{U} + R = \Pr_r (1 - \frac{t}{t})e^{-b^t/t_d} \quad \to \quad t_e < t_m < t_d \end{cases}$$

$$3)M\ddot{U} + R = 0 \quad \rightarrow \quad t_e < t_d < t_m \tag{(6)}$$

در معادله (۴)، سازه تحت بارگذاری و رفتار آن در محدوده کشسان قرار دارد؛ در معادله (۵)، همچنان تحت بارگذاری قرار دارد و رفتار سازه از محدوده کشسان خارجشده و وارد مرحله خمیری شده است؛ در معادله (۶)، بارگذاری تمامشده و سازه وارد مرحله ارتعاش آزاد می شود و در مرحله خمیری قرار دارد.

ب) حالت  $t_d < t_e$  مدتزمان بارگذاری، کمتر از مدتزمان رسیدن به انتهای محدوده کشسان است (شکل ۴).



 $t_d \! < \! t_e$  رفتار سازه وقتى  $t_d \! < \! t_e$ 

در حالت  $t_d < t_e$  با توجه به شکل (۴)، پاسخ تیر در یکی از حالت-های زیر اتفاق خواهد افتاد:

- $1)M\ddot{U} + KU = \Pr(1 \frac{t}{t})e^{-bt/t_d} \rightarrow t_m < t_d < t_e$ (Y)
- $\int 2M\ddot{U} + KU = 0 \qquad \stackrel{a}{\longrightarrow} \quad t_d < t_m < t_e \qquad (A)$
- $(3)M\ddot{U} + R = 0 \qquad \rightarrow t_d < t_e < t_m \qquad (9)$

در معادله (۷)، سازه تحت بارگذاری و رفتار آن در محدوده کشسان قرار دارد؛ در معادله (۸)، سازه تحت بارگذاری قرار ندارد (وارد مرحله ارتعاش آزاد شده است) و رفتار سازه در محدوده کشسان است؛ در معادله (۹)، مشابه معادله (۸)، سازه در مرحله ارتعاش آزاد بوده و رفتار سازه در مرحله خمیری است.

#### ۲-۲-۱. حل معادلات بهدست آمده

شرایط مرزی برای حل معادلات دیفرانسیل حرکت مذکور در بخش قبلی، در جدول (۱) آورده شده است.

جدول ۱. جدول اعمال شرایط مرزی برای هر معادله

$t_d < t_e$ حالت		$t_e < t_d$ حالت	
شرایط مرزی	معادله	شرایط مرزی	معادله
$y_1(0) = 0$ $\dot{y}_1(0) = 0$	۷	$y_1(0) = 0$ $\dot{y}_1(0) = 0$	۴
$y_2(t_d) = y_1(t_d)$ $\dot{y}_2(t_d) = \dot{y}_1(t_d)$	٨	$y_2(t_e) = y_1(t_e)$ $\dot{y}_2(t_e) = \dot{y}_1(t_e)$	۵
$y_2(t_e) = y_3(t_e)$ $\dot{y}_2(t_e) = \dot{y}_3(t_e)$	٩	$y_2(t_d) = y_3(t_d)$ $\dot{y}_2(t_d) = \dot{y}_3(t_d)$	۶
	ت زیر است:	ادلات (۴) و (۷) بهصور	پاسخ معا

الف) جواب عمومي

$$y_{c1} = c_1 \cos(\sqrt{\frac{k}{m}}t) + c_2 \sin(\sqrt{\frac{k}{m}}t)$$
 (1.)

ب) جواب خصوصی:

$$y_{p} = (At + B)e^{(-b\frac{t}{td})}$$
 (11)

$$\begin{cases} A = \frac{-(p_r * td)}{(Mb^2 + Ktd^2)} \end{cases}$$
(17)

$$\begin{cases} B = \frac{P_{r}td^{2} \left(Mb^{2} - 2Mb + Ktd^{2}\right)}{\left(Mb^{2} + Ktd^{2}\right)^{2}} \end{cases}$$
(17)

بنابراین، جواب کلی به صورت زیر است.  
(۱۴) 
$$y_1 = y_c + y_p$$

$$y_{p1} = (A't + B')e^{(-b\frac{t}{td})}$$
 (19)

 $y_{c} = c_{1}' + c_{2}'t$ 

$$\left[A' = \frac{-t_d \times \mathbf{P_r}}{M \times b^2}\right] \tag{1V}$$

$$\begin{cases} B' = \frac{(b-2) \times P_r \times t_d^2}{M \times b^3} \end{cases}$$
(1A)

ج) جواب خصوصی دوم:

$$y_{p2} = \frac{-R_u}{2m}t^2 \tag{19}$$

$$y_2 = y_{p1} + y_{p2} + y_c$$
 ((\*)

$$y_3 = c_1'' + c_2''t - \frac{Ru}{2M}t^2$$
(71)

حل معادله (۸) بهصورت زیر است:

 $y = c'_1 \cos \omega t + c'_2 \sin \omega t$  (۲۲) همان طور که اشاره شد برای به دست آوردن ضرایب ثابت از جدول (۱) استفاده می شود. در رابطه (۲۱) که مربوط به حالت تکانه ای است، می توان شرایط مرزی را به صورت زیر در نظر گرفت [۵]:

$$\dot{U} = \frac{I}{m} \tag{(YT)}$$

چون در زمان بارگذاری سیستم نمیتواند تغییر شکل زیادی داشته باشد به همین علت تغییر مکان اولیه صفر خواهد بود؛ بنابراین با اعمال این شرایط مرزی پاسخ رابطه (۲۱) به صورت زیر خواهد شد:

$$y = \frac{I}{m}t - \frac{R_u}{2m}t^2 \tag{(14)}$$

تغییر مکان حداکثر رابطه (۲۴) بهصورت زیر خواهد بود:

$$\rightarrow \quad \dot{\mathbf{U}}=0 \quad \Rightarrow \quad \frac{I}{m} - \frac{R}{m}t = 0 \quad \Rightarrow \quad \mathbf{t}_{m} = \frac{I}{R}$$
$$X_{m} = \frac{I^{2}}{mR} - \frac{I^{2}}{2mR} \quad \Rightarrow \quad \mathbf{X}_{m} = \frac{I^{2}}{2mR_{u}}$$
(Ya)

همان گونه که مشخص است تغییر مکان حداکثر رابطه (۲۴)، همان رابطه (۱) خواهد شد.

صحتسنجی روابط در دو بخش صحتسنجی با تحقیقات تجربی و مدل اجزای محدود بررسیشده است.

# ۲-۳-۱. صحتسنجی با مطالعات تجربی

الف) مطالعات ایزدی فرد و همکاران [۲۵]: در این تحقیق، نتایج حاصل از آزمایش انفجار بر روی تعدادی از تیرهای بتن مسلح ارائهشده است. در این آزمایشها، تمامی شرایط سازهای (هندسه، مصالح و...) و فاصله از ماده منفجره یکی بوده و تنها متغیر، میزان وزن ماده منفجره بوده است. برای بررسی رفتار تیر-های بتن مسلح در برابر موج انفجار، تعداد ۱۰ عدد تیر به ترتیب با طول، عرض و ارتفاع ۲۰۰، ۴۸ و ۲۵ سانتیمتر از بتن با مقاومت فشاری ۳۵ مگاپاسکال ساختهشدهاست. برای تسلیح این تیرها، از عدد میل گرد در وجه زیرین و ۲ عدد میل گرد در وجه بالایی با قطر ۱۴ میلیمتر و تنش تسلیم ۴۱۷ مگاپاسکال استفادهشده است. مشخصات مربوطه در شکل (۵) آورده شده است.



شکل ۵. نمای طولی و برش تیر بتنی دکتر ایزدی فرد و همکاران [۲۵] با به کارگیری روابط پیشنهادی (تابعنمایی)، نمودار پاسخ UFC (شکل ۲) و رابطه تکانشی (رابطه ۲)، خیزهای تیر طبق جدول (۲) به دست میآید. همان طور که از جدول (۲) مشخص است، پاسخهای رابطه پیشنهادی به پاسخ نتایج تست آزمایشگاهی نزدیک است و نشان از دقت قابل قبول روابط استخراجی دارد.

مقاله ایزدی	مختلف در	ز روابط	ستامده	ھای بەدە	ايسه خيز	<b>۲</b> . مق	جدوز
					ن	همكارار	فرد و

مقاله ایزدی فرد و	LIEC	رابطه	رابطه	وزن
همکاران [۲۵]	ore	تكانشى	پیشنهادی	(kg)
18 19	۱۸/۶۳	۱۶/۵۱	19/49	٨
۳۰ ۳۲	26/76	۳۰/۷۸	۲۶/۸	١٢
۶۸ ۲۰	۶۸/۳۱	۶۸/۹	۷۰/۵	۲.
V1 V9/0	۹٣/۱۵	٩١	۸۱/۵۲	74
111 111	۱۸۶/۳	۱۴۵/۳	۱۳۵	34

- اعداد بهدستآمده برحسب میلیمتر است.

- در مقاله خیزها برای دو تیر مشابه بهدست آمده است.

ب) مثال ۴-۶ دستورالعمل (UFC3-340-02) [۲۱]: این مثال از
 دستورالعمل UFC 3-340-02، یک تیر بتنی با مشخصات شکل (۶)
 را بررسی می کند.



روش دستورالعمل UFC، بر اساس بار مثلثی است و روش پیشنهادی در این تحقیق، بر اساس بار نمایی است. طبق روش UFC و حل انجام شده در این دستورالعمل، میزان خیز حداکثر برابر ۳/۲۸ cm به دست آمده است؛ با تحلیل این تیر به روش پیشنهاد شده در این مقاله داریم:

برای استفاده از رابطه پیشنهادی (تابعنمایی) باید مشخصات بارگذاری تغییر کند، به همین علت با برابر قراردادن تکانه حالت مثلثی و نمایی، مدت تداوم حالت نمایی به دست خواهد آمد (شکل ۸):

$$i_{r,\exp} = i_{r,tri}$$

$$\frac{p_r * 60.7}{2} = \int_0^{td} p_0 (1 - \frac{t}{td}) e^{-t/d} dt$$

$$\Rightarrow \frac{60.7}{2} = \int_0^{td} (1 - \frac{t}{td}) e^{-t/d} dt$$
(YF)

عادله فشار - زمان بهصورت زیر است:
$$p(t) = 1598.4(1 - \frac{t}{82.51})e^{-t/_{82.51}}$$

\*گام اول: حل قسمت کشسان

$$\begin{cases} y_{c1} = c_1 \cos(0.21 \, lt) + c_2 \sin(0.21 \, lt) \\ y_{p1} = (At + B)e^{-t/d} \end{cases}$$

$$A = \frac{P_0^* td}{M + Ktd^2} = -.0023$$

$$B = \frac{td^2 (-MP_0 + KP_0 td^2)}{(M + Ktd^2)^2} = 0.184$$

$$\vdots = 0.184$$

$$y_p = (-0.0023t + 0.184)e^{-t/82.051}$$

$$y_1 = y_p + y_h$$

$$y = c_1 \cos(0.211t) + c_2 \sin(0.211t) + (-0.0023t + 0.184)e^{-t/82.051}$$

$$\Rightarrow y(0) = 0 \Rightarrow c_1 = -0.184$$

$$y'(0) = 0 \Rightarrow c_2 = 0.021$$

$$\Rightarrow y = -0.184 \cos(0.211t) + 0.021\sin(0.211t)$$

$$\Rightarrow y = -0.184 \cos(0.211t) + 0.021\sin(0.211t)$$

$$+(-0.0023t + 0.1834)e^{-t/82.051}$$

**xe و معادله بالا** در این مثال ( Xe=0.1433 ↔ C

 $0.1433 = -0.184 \cos(0.211t) +$   $0.021 \sin(0.211t) + (-0.0023t + 0.184)e^{\frac{t}{82.051}}$  $\Rightarrow t_{E} = 6.59, 6.60$ 

چون  $t_e < t_d$  است بنابراین داریم:

$$y'(t) = 0 \rightarrow t_m = 13.92(ms)$$
  
 $\varphi_{ed} = 0$ ,  $t_m < t_m < t_m$   
 $\varphi_{ed} = 0$ ,  $t_m < t_m$   
 $\varphi_{ed} = 0$ ,  $\psi_{ed} = 0$ ,  $\psi_$ 

\*گام ششم: قسمت خمیری

معادله حركت بهصورت زير است:

$$M\ddot{U} + R_u = P_r (1 - \frac{t}{td})e^{-t/td}$$
$$M\ddot{U} = P_r (1 - \frac{t}{td})e^{-t/td} - R$$

 $y_{c2} = c_1 + c_2 t$ 

-جواب عمومی معادله:

$$y_{p_1} = (At + B)e^{-t/td}$$

$$A = \frac{-td * p_r}{M} = \frac{-82.051*1598.4}{194638.5} = -0.674$$

$$B = \frac{-P_r * ta^2}{M} = \frac{-1598.4 * (82.05)^2}{194638.5} = -55.29$$

$$y_r = -(0.674t + 55.29)e^{-t/82.051}$$

+ /

- جواب خصوصی دوم

$$y_{p_2} = M\ddot{U} = Ru$$

$$\rightarrow y_{p_2} = At^2 \rightarrow A = \frac{-Ru}{2M} = \frac{-1236.79}{2 \times 194638.5} = -0.0032$$

$$y = c_1 + c_2t - (0.674t + 55.29)e^{-t/82.051} - (0.0032t^2)$$

$$y' = c_2 - 0.674e^{-t/82.051} + \frac{1}{82.051}(0.674t + 55.29)e^{-t/82.051} - 0.0064t$$

$$y'(t_E) = 0.039 \rightarrow t_E = 6.6 \Rightarrow c_2 = 0.0312$$

$$y(t_E) = X_E \rightarrow c_1 = 55.198$$

\*گام هشتم: معادله حرکت و حداکثر آن

$$y' = 0 \implies t = 33.4$$

$$t_e < t_m < t_d$$
 که در بازه فرض شده قرار می گیرد. در نتیجه خواهیم داشت: $t_m = 32.4(ms) \Rightarrow y_{\max} = 2.85(Cm)$ 

همان طور که ملاحظه شد نتایج به دست آمده از روش پیشنهادی تطابق قابل قبولی با روش UFC دارد و علت کمبودن خیز در روش پیشنهادی، به علت دقت بالای نتایج روش پیشنهادی (به علت استفاده از بارگذاری نمایی بجای بارگذاری مثلثی) نسبت به روش UFC دارد.

### ۲-۲-۳. صحتسنجی با استفاده از مدل اجزای محدود

برای اینکه بتوان صحت روابط بهدستآمده را با مدل اجزای محدود بررسی کرد ابتدا لازم است که مدل پیشنهادی اجزای محدود را با مطالعات آزمایشگاهی صحتسنجی کرد. برای این منظور، از مطالعات ژانگ و همکاران استفادهشده است [1۵]. در این تحقیق، با انجام آزمایش بر روی تیرهای کوچکمقیاس زیر بار انفجار نزدیک، مود آسیب و میزان آن بررسیشده است. مشخصات تیر بتنی و ماده منفجره موردمطالعه که تحت مدل سازی عددی قرار گرفته است مطابق شکل (۹) و به صورت زیر است:

- تیر بتنی به ابعاد 100\*100\*100 میلیمتر با مقاومت فشاری ۴۰Mpa

- تمامی میلگردها D6، با تنش تسلیم ۳۹۵Mpa و تنش نهایی ۵۰۱Mpa

- وزن ماده منفجره TNT، ۱kg با شکل کروی و فاصله از تیر ۴۰۰mm

برای شبیهسازی این آزمایش، بارگذاری انفجاری بهصورت کانوپ و رفتار دینامیکی مصالح تیر بتنی تحت مدل CDP انجام شد. برای تحلیل پاسخ تیر بتنی از حلگر دینامیکی صریح استفاده شد. مدلسازی بتن با المان ششوجهی C3D8R و میلگرد فولادی با المان T3D2 انجام شد.



در شکل (۱۰)، کانتور تغییر شکل تیر مدلسازی شده در بحرانی-ترین زمان نشاندادهشده است.



**شکل ۱۰**. کانتور تغییر شکل حداکثر تیر ۳–B۲ مقاله ژانگ و همکاران با استفاده از مدل اجزای محدود پیشنهادی

باتوجهبه شکل (۱۰)، می توان نتیجه گرفت که بیشینه خیز تیر B2-3 در شبیه سازی (۳۱/۵ میلی متر) و آزمایش ژانگ و همکاران (که مقدار ۳۵ میلی متر گزارش شده است) تطابق قابل قبولی دارد.

#### ۳. نتايج و بحث

برای بررسی بیشتر روابط، ابتدا یک تیر بهعنوان تیر مبنا در نظر گرفته میشود و سپس مشخصات سازهای و بارگذاری آن تغییر داده میشود. در ادامه، تغییر شکل تیرها با روشهای مختلف به دست آورده شده و باهم مقایسه خواهند شد.

ابعاد و مشخصات سازهای و بارگذاری تیر مبنا در شکل (۱۱) آورده شده است. مقاومت فشاری بتن ۳۸ مگاپاسکال و تنش تسلیم فولاد ۴۰۰ مگاپاسکال در نظر گرفتهشده است. تیر بتنی همان طور که در شکل (۱۱) مشخص است، دو طرف گیردار است.

تأثیر پارامترهای مختلف روی پاسخ تیر در برابر انفجار، به دو شکل در نظر گرفتهشده است:

> – تأثیر بارگذاری – تأثیر مشخصات سازهای



<u>SEC A-A</u> شکل ۱۱. ابعاد و مشخصات سازهای و بارگذاری تیر مبنا

۳-۱. تأثیر بارگذاریهای مختلف

برای بررسی تأثیرات بارگذاری باید پارامترهایی که در فاصله مقیاس شده  $(\frac{R}{W^{\frac{1}{3}}})$  تأثیر دارند را تغییر داد؛ به همین علت فاصله و وزن ماده منفجره در این قسمت تغییر داده می شود و مشخصات سازهای ثابت در نظر گرفته خواهد شد. در جدول (۳)، شکل (۱۲) و شکل (۱۳)، خیز حداکثر تیر در فاصله مقیاس شده شکل (۱۲) و شکل (۱۳)، خیز حداکثر تیر در فاصله ماده منفجره داده شده است. در این جدول R، فاصله به متر و W، وزن به داده شده است. در این جدول R، فاصله به متر و W، وزن به کیلوگرم و خیز به دست آمده برحسب میلی متر است؛ و فاصله مقیاس شده برحسب  $\frac{m}{kg^{\frac{1}{3}}}$ 

**جدول ۳**. مقایسه خیز حداکثر تیر موردمطالعه در فاصلههای مختلف $\operatorname{cc}_{ka_{1}}^{m}$ 

خيز تير (mm)					
R (m)	W (kg)	مدل اجزای محدود	دستورالعمل UFC	روش پیشنهادی (نمایی)	
۴	۰/۵۸	۰/۴۸	۰/۵۵	٠/۴٩	
۵	1/14	٠/٨۶	•/٩۶	•/\\	
٨	4/88	• /YY	۱/۰۳	٠/٩١	
۱۱	17/10	۱/۱۵	1/47	١/٢٧	
۱۵	۳۰/۸۵	١/٢۵	١/۶٨	١/۵	



شکل ۱۲. مقایسه خیز حداکثر تیر موردمطالعه در فاصلههای مختلف  $Z = 4.78 \frac{m}{ka_1^3}$ ماده منفجره در

همان طور که از شکلهای (۱۲) و (۱۳) مشخص است، روش پیشنهادی بادقت مناسبی قادر به محاسبه خیز تیر در بارگذاری های مختلف است و در اغلب حالات، نتایج روش پیشنهادی دقیق تر از نتایج روش UFC و نزدیک به نتایج مدل دقیق اجزای محدود است.



**شکل ۱۳**: مقایسه خیز حداکثر تیر موردمطالعه در فاصلههای مختلف ماده منفجره در  $\frac{m}{\log_{10}}$  Z = 1.6

# ۳-۲. تأثیر مشخصات سازهای

برای بررسی تأثیرات مشخصات سازهای، تأثیر مقاومت فشاری بتن در میزان پاسخها در نظر گرفتهشده است. خیز حداکثر تیر بتنی تحت انفجار یکسان و تحت تأثیر مقاومتهای فشاری مختلف بتن، در شکل (۱۴) ارائه شده است.





باتوجهبه نمودارهای ارائهشده میتوان نتیجه گرفت روش ارائهشده در این تحقیق، در شرایط مختلف بارگذاری و همچنین خصوصیات مختلف سازهای، تطابق خوبی با نتایج آزمایشگاهی، پاسخهای مربوط به مدل اجزای محدود و دستورالعمل UFC3-340.02 دارد و ازجمله مزیتهای این روش نسبت به دستورالعمل UFC، دقت بالای آن نسبت به UFC است؛ دقت این روش در اغلب حالات مورد بررسی، بالای ۹۰٪ است درصورتی که این عدد برای UFC، حدود ۸۰٪ است.

البته لازم به ذکر است که با توجه به سادهسازی انجام گرفته (استفاده از نمودار دوخطی برای رفتار کشسان خمیری بتن مسلح بجای استفاده از رفتار دقیق) در حل معادله دینامیکی پاسخ تیر هم در این روش و هم در روش UFC، پاسخها نسبت به پاسخ دقیق تیر (روش اجزای محدود و آزمایشها)، دارای اختلاف

هستند منتها در همه تحلیلها، پاسخ روش پیشنهادی و روش UFC نسبت به روش دقیق محافظه کارانه است و میتوان با اطمینان از هر دو روش برای تحلیل و طراحی استفاده کرد؛ مزیت بعدی این روش نسبت به UFC، جامع بودن آن است؛ این دستورالعمل برای یک محدوده خاص بارگذاری و پاسخ سازهای جوابگو است درصورتیکه روش پیشنهادی، برای تمام حالات بارگذاری و پاسخ سازهای امکان ارائه جواب دارد.

# ۴. نتیجهگیری

باتوجهبه روند طولانی تحلیل و طراحی سازههای بتنی در برابر بار انفجار، تعیین و تخمین میزان تأثیر هر یک از پارامترهای مؤثر در برآورد پاسخ انفجاری این سازهها امری دشوار و ناملموس است. جهت رفع این مشکل و ارائه یک روش سهل الوصول و مستقیم برای محاسبه پاسخ تیرهای بتنی بهعنوان اعضای یکطرفه در برابر بار انفجار، در این تحقیق از روش تحلیل دینامیکی یک درجه آزادی برای تحلیل این سازه و محاسبه خیز آن استفاده شد. برای دستیابی به پاسخها بارگذاری انفجار به صورت نمایی و رفتار سازه بتنی به صورت کشسان خمیری معادل بکار رفت. سپس با استفاده از دو پارامتر مهم  $t_d$  (مدتزمان تداوم بارگذاری) و  $t_d$  (زمان رسیدن به انتهای ناحیه کشسان) جهت تعیین محدوده پاسخها، ۶ حالت برای محاسبه معادله پاسخ و تعیین خیز حداکثر تیر بتنی در نظر گرفته شد. با تحلیل تئوریک SDOF معادلات حرکت محدودههای مشخص شده، پاسخهای پارامتریک تیرهای بتنی در برابر بار انفجار به دست آمد. بهمنظور اطمينان از صحت اين نتايج، با استفاده از تحقیقات آزمایشگاهی و شبیهسازی عددی و روابط دستورالعمل UFC 3-340-02 صحتسنجي انجام شد. صحتسنجی عددی با تغییر پارامترهای مؤثر بر خیز تیر در حالت تغییر در بارگذاری و تغییر در مشخصات سازهای بررسی شد. مزیت روش پیشنهادی در این تحقیق نسبت به روش ارائهشده در دستورالعمل UFC 3-340-02 شامل موارد ذيل است:

- ۱- معادله حرکت و محدوده پاسخ حداکثر در این روش
   قابل محاسبه است در حالی که در UFC فقط به ارائه گراف ها و
   محاسبه پاسخ حداکثر پرداخته است.
- ۲- این روش برای تمامی محدودههای بارگذاری جوابگوست درحالیکه UFC در محدودههای کمتری قابل استفاده است.
- ۳- دقت این روش، به علت استفاده از بار واقعی انفجار و روش حل دقیق تر نسبت به UFC ، در اغلب حالات بیشتر از UFC است.

- [15] Zhang, D.; Yao, S.; Lu, F.; Chen, X.; Lin, G.; Wang, W.; Lin, Y. "Experimental Study on Scaling of RC Beams under Close-in Blast Loading"; Eng. Failure Anal. 2013, 33, 497-504. http://doi.org/10.1016/j.engfailanal.2013.06.020.
- [16] Fujikake, K.; Li, B. "Impact Response of Reinforced Concrete Beam and its Analytical Evaluation"; J. Struct. Eng. 2009, 135, 938–950. http://doi.org/10.1061/ (ASCE)ST.1943-541X.0000039.
- [17] Niklasson, G. "Shear Failure in Reinforced Concrete Beams

   An Experimental Investigation"; Swedish National Defense Research, (FOA), 1994.
- [18] Shi, Y.; Hao, H.; Li, Z-X. "Numerical Derivation of Pressure–Impulse Diagrams for Prediction of RC Column Damage to Blast Loads"; Int. J. Impact. Eng. 2008, 35, 2– 15. http://doi.org/10.1016/j.ijimpeng.2007.09.001.
- [19] Zhang, X. H.; Wu, Y. Y.; Wang, J. "Numerical Simulation for Failure Modes of Reinforced Concrete Beams under Blast Loading"; Adv. Mater. Res. 2011, 163, 1359-1363. http://doi.org/10.4028/www.scientific.net/AMR.163-167.1359.
- [20] Park, G. K.; Kwak, H. G. "Numerical Analysis of RC Beam Subjected to Blast Load"; Int. J. Struct. Civil Eng. Res. 2016, 5, 26-30.
- [21] "Structures to Resist the Effects of Accidental Explosions"; (UFC 3-340-02)"; Unified Facilities Criteria UFC 3-340-02, Department of Defense, USA, 2014.
- [22] Asghari, A. "Dynamics of Structures"; Amir Kabir University of Technology, Tehran, 2013.
- [23] "Structures to Resist the Effects of Accidental Explosions"; Unified Facilities Criteria UFC 3-340-02, Technical Deputy of Passive defense Organization Country, Tehran, 2013.
- [24] Karlos, V.; Solomosand, G.; Larcher, M. "Analysis of the Blast Wave Decay Coefficient Using the Kingery–Bulmash Data"; Int. J. Protective Struct. 2016, 7, 409-429. http://doi.org/10.1177/2041419616659572.
- [25] Izadifard, R. A.; Gholipour, R.; Hajikarimian, H. "Damage Assessment of RC Beams under Blast Loading (Experimental and Numerical Studies)"; J. Energ. Mater. 2017, 12, 33-43.

- ۴- روند حل در این روش، یکروند کاملاً علمی و مستقیم است؛ درصورتی که در UFC، با وجود راحتی حل، روند حل یکروند طولانی و بدون امکان نظارت صحیح علمی بر نتایج است.
- ۵- در تمام محدودههای بارگذاری و شرایط مختلف سازهای، دقت روش پیشنهادی حدوداً بالای ۹۰٪ است درحالی که این دقت برای UFC، ۱۰۰٪ است.

#### ۵. مرجعها

- [1] "Fundamentals of Protective Design"; TM 5-855-1, Department of the Army, USA, 1965.
- [2] Wei, J.; Dharani, L. R. "Fracture Mechanics of Laminated Glass Subjected to Blast Loading"; Theor Appl Fract Mech. 2005, 44, 156–157. http://doi.org/10.1016/j.tafmec. 2005. 06.004.
- [3] Mayrhofer, C. "Reinforced Masonry Walls under Blast Loading"; Int. J. Mech. Sci. 2002, 44, 67-80. http://doi.org/ 10.1016/S0020-7403(02)00014-0.
- [4] Li, Q. M.; Ye, Z. Q.; Ma, G. W.; Reid, S. R. "Influence of Overall Structural Response on Perforation of Concrete Targets"; Int. J. Impact. Eng. 2006, 34, 926-941. http://doi.org/10.1016/j.ijimpeng.2006.03.005.
- [5] Biggs, J. M. "Introduction to Structural Dynamics"; McGraw-Hill Book Compan, New York, 1964.
- [6] Watson, A. J. "Dynamic Loading and Design of Structures"; Spon Press, London, New York, 2002.
- [7] Seiler, J. A.; Cotter, B. A.; Symonds, P. S. "Impulsive Loading of Elastic Plastic Beams"; J. Appl. Mech. 1956, 23, 515-521. http://doi.org/10.1115/1.4011393.
- [8] Brooks, N. B.; Newmark, N. M. "The Response of Simple Structures to Dynamic Load"; Technical Report to ONR Contract N6ori-071(06), Task Order VI Project NR-064-183, University of Illinois Urbana, Illinois, 1953.
- [9] Yang, G.; Lok, T. S. "Analysis of RC Structures Subjected to Air-Blast Loading Accounting for Strain Rate Effect of Steel Reinforcement"; Int. J. Impact. Eng. 2007, 34, 1924-1935. http://doi.org/10.1016/j.ijimpeng.2006.11.009.
- [10] Rong, H. C.; Li, E. B. "Probabilistic Response Evaluation for RC Flexural Members Subjected to Blast Loadings"; Struct. Safty 2007, 29, 146-163. http://doi.org/ 10.1016/ j.strusafe.2006.03.004.
- [11] Symonds, P. S. "Dynamic Load Characteristics in plastic Bending of Beams"; J. Appl. Mech. 1953, 20, 475-481.
- [12] Carta, G.; Stochino, F. "Theoretical Models to Predict the Flexural Failure of Reinforced Concrete Beams under Blast Loads"; Eng. Struct. 2013, 49, 306-315. http://doi.org/ 10.1016/j.engstruct.2012.11.008.
- [13] Stochino, F. "RC Beams under Blast Load: Reliability and Sensitivity Analysis"; Eng. Failure Anal. 2016, 66, 544-565. http://doi.org/10.1016/j.engfailanal.2016.05.003.
- [14] Magnusson, J.; Hallgren, M.; Ansell, A. "Air Blast-Loaded, High-Strength Concrete Beams. Part I: Experimental Investigation"; Mag. Concrete Res. 2010, 62, 127-136. http://doi.org/10.1680/macr.2008.62.2.127.